

P6_TA(2008)0070

Timorul de Est

Rezoluția Parlamentului European din 21 februarie 2008 privind Timorul de Est

Parlamentul European,

- având în vedere rezoluțiile sale anterioare privind Timorul de Est,
  - având în vedere informarea prezentată Consiliului de Securitate (reuniunea nr. 5432) de către Reprezentantul Special al Secretarului General al Națiunilor Unite,
  - având în vedere raportul delegației sale de observare a alegerilor legislative din Republica Democrată a Timorului de Est de la 27 iunie 2007 până la 2 iulie 2007, condusă de Ana Gomes,
  - având în vedere declarația Președinției portugheze, în numele Uniunii Europene, din 5 iulie 2007, privind alegerile legislative din Timorul de Est,
  - având în vedere declarația Consiliului de Securitate al ONU din 11 februarie 2008, în care se condamnă atacul asupra președintelui Timorului de Est José Ramos-Horta,
  - având în vedere declarația din 11 februarie 2008 a Înaltului Reprezentant al Uniunii Europene pentru politica externă și de securitate comună, Javier Solana, de condamnare a tentativelor de asasinat din Timorul de est,
  - având în vedere articolul 115 alineatul (5) din Regulamentul său de procedură,
- A. întrucât disponibilizarea a aproape 600 de soldați în Timorul de Est în aprilie 2006, ca reacție la plângerile acestora, a generat o foarte gravă criză de securitate în țară, caracterizată prin confruntări armate (între forțele armate și militarii disponibilizați, precum și cu forțele de ordine), intervenții ale poliției, revolte și propagarea acțiunilor violente ale bandelor de stradă, în urma cărora au murit zeci de persoane și multe altele au fost rănite, iar 150 000 de oameni și-au părăsit locuințele, jumătate dintre aceștia aflându-se încă în tabere de refugiați;
- B. întrucât această criză de securitate a provocat, de asemenea, căderea guvernului condus de primul ministru Mari Alkatiri în iunie 2006 și numirea unui guvern interimar condus de José Ramos Horta;
- C. întrucât fostul prim-ministru și laureat al Premiului Nobel, José Ramos Horta a fost ales președinte al Timorului de Est în data de 9 mai 2007 și, în urma alegerilor parlamentare din 30 iunie 2007, fostul președinte Kay Rala Xanana Gusmão a devenit prim ministru al statului la 6 august 2007, dând naștere speranțelor pentru o deplină stabilizare a situației din țară și pentru respectarea corespunzătoare a instituțiilor democratice;
- D. întrucât instabilitatea politică din Timorul de Est a continuat, în ciuda alegerilor prezidențiale și parlamentare libere și pașnice și a angajamentului sporit al comunității internaționale sub egida ONU, ca răspuns la apelurile autorităților timoreze;

- E. întrucât instabilitatea se datorează în mare parte nerespectării statului de drept de către conducătorul soldaților disponibilizați, fostul maior dezertor, Alfredo Reinado, care a evadat din închisoare în 2006 și a fost o sursă de inspirație pentru bandele violente de stradă formate din tineri din capitală;
- F. întrucât la 11 februarie 2008 aceste grupuri de rebeli l-au împușcat și l-au rănit grav pe președintele, Ramos Horta, care se află în stare gravă într-un spital din Australia și au deschis focul asupra prim-ministrului Xanana Gusmão, în cadrul unor atacuri separate dar coordonate împotriva conducerii țării și a instituțiilor statului;
- G. întrucât Parlamentul timorez a declarat starea de urgență, care este încă în vigoare; întrucât guvernul a solicitat întăriri pentru cei 1 600 de membri ai forțelor internaționale de menținere a păcii desfășurate deja în Timorul de Est;
- H. întrucât aceste atacuri violente împotriva instituțiilor statului timorez și împotriva conducătorilor Timorului de Est aleși în mod democratic sunt tot o urmare a crizei din aprilie 2006, demonstrând faptul că, în ciuda eforturilor autorităților naționale, ale forțelor Misiunii Integrate a ONU în Timorul de Est (UNMIT) și ale altor forțe internaționale, un sistem de securitate națională eficient și statul de drept nu funcționează încă în Timorul de Est;
- I. întrucât observatorii calificați au atras atenția asupra lipsei unei reacții prompte și adecvate față de atacurile din 11 februarie 2008 din partea Poliției Internaționale ONU și a altor forțe internaționale, cu excepția Gărzii naționale republicane portugheze, care a intervenit eficient atunci când i s-a cerut să acționeze;
- J. întrucât atacurile au avut loc după ce președintele Ramos Horta se angajase personal în încercarea de a negocia cu rebelii pentru a găsi o soluție; întrucât încă nu este clară desfășurarea exactă a evenimentelor, iar rolul forțelor naționale și internaționale de securitate lasă încă multe întrebări fără răspuns;
- K. întrucât situația economiei Timorului de Est este precară, în ciuda veniturilor provenite din petrol ale țării, 40% din populație trăiește sub limita sărăciei, 60% din populație are vârsta 18 ani sau mai puțin, rata șomajului este extrem de ridicată, în jurul valorii de 80%, procentul persoanelor analfabete este foarte mare, iar aceste situații creează condiții sociale instabile și sporesc posibilitatea apariției tulburărilor în rândul populației civile;
- L. întrucât atât Uniunea Europeană, cât și Organizația Națiunilor Unite s-au angajat în mod public să sprijine independența, democrația și statul de drept în Timorul de Est, fapt care impune consolidarea instituțiilor statului, o bună guvernare, folosirea adecvată a fondurilor de stat pentru a lua măsuri de combatere a sărăciei și a șomajului și pentru a promova dezvoltarea și dreptatea socială, precum și un comportament exemplar din partea statelor din vecinătatea Timorului de Est;
- M. întrucât Timorul de Est este membru cu drepturi depline al Grupului ACP (Africa, Caraibe și Pacific), iar Uniunea Europeană are, prin urmare, o responsabilitate deosebită în ceea ce privește contribuția la consolidarea unei guvernări democratice, acordând asistență instituțiilor sale în efortul susținut necesar pentru refacerea capacităților;
- N. întrucât ar trebui să se țină cont de drepturile suverane inalienabile ale poporului timorez, în special asupra resurselor naturale ale țării,

1. condamnă vehement tentativa de asasinare a președintelui Ramos Horta și îi dorește acestuia însănătoșire deplină și să revină cât mai curând la conducerea țării;
2. condamnă vehement atacul simultan asupra prim-ministrului Xanana Gusmão, care din fericire a scăpat nevătămat și speră că guvernul timorez, împreună cu președintele și Parlamentul Timorului de Est, vor reuși să depășească aceste grave amenințări asupra stabilității țării și să coopereze pentru a asigura respectarea legii și a ordinii și funcționarea normală a instituțiilor democratice, în conformitate cu Constituția;
3. îndeamnă toate părțile implicate din Timorul de Est să se abțină de la acte de violență și să se angajeze pe calea dialogului participând la procesul democratic în cadrul legal și constituțional, contribuind astfel la refacerea stabilității sociale și politice;
4. își exprimă îngrijorarea față de mesajul de impunitate și nerespectare a statului de drept care se poate să fi reieșit din atitudinea ambiguă față de persoanele somate să compare în fața justiției a autorităților Timorului de Est, a UNMIT și a forțelor internaționale de securitate, în efortul de a promova reconcilierea națională;
5. condamnă orice entitate din Timorul de Est care va încerca să profite de pe urma situației fragile care a survenit după atacurile de la 11 februarie 2008 și îndeamnă toate părțile să respecte organismele politice care s-au constituit în urma alegerilor prezidențiale și parlamentare din 2007 și să coopereze pe deplin cu acestea;
6. solicită o anchetă detaliată în limitele cadrului constituțional și legal al Timorului de Est, cu cooperarea și sprijinul internațional necesar, menită să explice fiecare amănunt al aparentei tentative de lovitură de stat, precum și neputința sistemului de securitate al țării de a aduce în fața justiției pe autorii unor astfel de atacuri; salută deschiderea unei anchete comune de către ONU și poliția din Timorul de Est în legătură cu atacurile;
7. îndeamnă principalele forțe politice din Timorul de Est, atât cele de la putere cât și cele din opoziție, să se angajeze într-un efort transpartinic pentru a ajunge în regim de urgență la un acord național în privința aspectelor esențiale ale funcționării statului, cum ar fi rolul forțelor armate, poliția și consolidarea sistemului judiciar; oferă sprijin pentru orice efort în acest sens deus de partidele parlamentare din Timorul de Est;
8. reamintește că rolul comunității internaționale, îndeosebi al ONU și al Consiliului de Securitate al acestuia, este de o importanță vitală pentru procesul de consolidare a statului Timorul de Est, a independenței și a suveranității acestuia, precum și pentru întărirea democrației în această tânără națiune;
9. subliniază importanța atitudinii statelor din vecinătatea Timorului de Est pentru respectarea și încurajarea stabilității societății din această țară și consolidarea instituțiilor naționale democratice; apreciază atitudinea pozitivă adoptată de Indonezia după recunoașterea independenței Timorului de Est, precum și decizia Australiei și a altor entități de a ajuta;
10. solicită Consiliului și Comisiei să ceară insistent autorităților Timorului de Est și UNMIT să interzică, să desființeze și să dezarmeze orice grupări paramilitare, bande înarmate și civili înarmați și să expună, împreună cu ONU și guvernul Timorului de Est, în toate reuniunile oficiale și la cel mai înalt nivel, preocupările Uniunii Europene în legătură cu capacitatea sistemului de securitate și statul de drept;

11. invită instituțiile internaționale să ofere un sprijin mai larg pentru a răspunde nevoii Timorului de Est de a-și reforma sistemul de securitate fragil și politizat, factor esențial pentru funcționarea normală a unui stat democratic și sigur, printr-un amplu proces de consultare și o abordare sistematică și cuprinzătoare, în conformitate cu recomandările Rezoluției 1704(2006) a Consiliului de Securitate al ONU și ale rapoartelor ulterioare ale ONU; invită guvernul Timorului de Est să acorde maximă prioritate acestei misiuni; îl invită, de asemenea, să profite de experiența Unității de sprijin al sectorului de securitate din cadrul ONU, în vederea organizării de consultări naționale privind reforma sectorului de securitate; invită Consiliul, Comisia și alți donatori internaționali să creeze un mecanism pentru ameliorarea coordonării asistenței acordate sectorului de securitate; solicită UNMIT să asigure Unității de sprijin al sectorului de securitate resursele și personalul necesar pentru a oferi asistență pentru procesul de consultare și pentru o analiză detaliată a situației;
12. recomandă respectarea cu promptitudine și executarea integrală a hotărârilor și ordinelor instanțelor de către autoritățile Timorului de Est, cu sprijinul, ori de câte ori este necesar, al forțelor internaționale aflate în țară;
13. solicită instituțiilor de stat ale Timorului de Est și UNMIT să promoveze statul de drept, să combată nesancționarea infracțiunilor și să asigure că standardele internaționale privind drepturile omului sunt respectate de toți, în special de poliție și forțele armate;
14. recunoaște o dată în plus nevoia Timorului de Est de a beneficia de sprijin politic, tehnic și financiar în edificarea infrastructurii și a structurilor administrative, esențială pentru reluarea punerii în aplicare a planului său de dezvoltare, precum și pentru revigorarea economiei Timorului de Est și crearea de locuri de muncă; solicită comunității internaționale să-și continue eforturile de atenuare a efectelor sărăciei în Timorul de Est și să ofere asistență pentru reconstruirea structurilor fizice și administrative necesare pentru dezvoltarea economică a acestuia;
15. solicită Uniunii Europene și comunității internaționale, și în special statelor vecine și țărilor membre ASEAN să mențină și să intensifice sprijinul necesar pentru consolidarea democrației și a culturii democratice în Timorul de Est, concentrându-se asupra culturii pluralismului, libertății de expresie și consolidării instituțiilor - și anume Parlamentul, Guvernul, puterea judecătorească, agențiile de securitate, de apărare și de aplicare a legii - și să contribuie la extinderea imediată a acoperirii mediatice la nivelul întregii țări, precum și la consolidarea sistemelor educativ și sanitar și a infrastructurii pentru locuințe, instalații sanitare și aprovizionarea cu apă;
16. solicită Comisiei să accelereze și să finalizeze instalarea unei delegații funcționale în Dili;
17. recomandă trimiterea unei delegații parlamentare ad-hoc în Timorul de Est pentru a reevalua situația politică, a exprima solidaritatea cu forțele și instituțiile democratice și a reitera oferta Parlamentului European de a acorda asistență în domeniul funcționării democratice a Parlamentului Timorului de Est;
18. încredințează Președintelui sarcina de a transmite prezenta rezoluție Consiliului, Comisiei, Președintelui, Guvernului și Parlamentului Timorului de Est, Înalțului Reprezentant pentru politica externă și de securitate comună al UE, guvernelor țărilor ACP, guvernelor și parlamentelor statelor membre, Guvernelor Australiei și Indoneziei, Secretarului-General și Secretariatului ASEAN, Secretarului General al ONU,

Reprezentantului special al Secretarului General al ONU pentru Timorul de Est și
Consiliului de Securitate al ONU.